

Silvo Šinkovec

Nepravilno zaporedje ustvarja negotovost

Najbrž se ne bomo nikoli odrekli tekmovanju, primerjanju, ne bomo nehali hvaliti visokih dosežkov v znanosti, literaturi, športu in drugod. Ostali bodo kriteriji primerljivosti večje in manjše kakovosti izdelkov, odnosov in življenja. V slovarju bomo ohranili besedi *bolj* in *manj*. Pri tem pa moramo paziti na razliko med rezultati storilnosti ter vrednostjo osebnosti in dostojanstvom človeka.

Ko govorimo o preverjanju znanja ob koncu osnovne ali srednje šole, bo dilema, ali naj bo le-to eksterno (za vso državo enako) ali interno (po šolah), ostala odprta. Centralisti bodo zagovarjali prvo inačico; ljudje, ki bolj zaupajo učitelju in poudarjajo avtonomijo šole, pa drugo. Ob tem bo ostalo odprto tudi vprašanje, ali naj selekcijo delamo v šoli, kjer so učenci (v osnovni za srednjo, v srednji za univerzo), ali naj šole same poskrbijo za selekcijo med tistimi, ki se želijo vpisati k njim. Ena in druga izbira imata prednosti in pomanjkljivosti. Pomembno pa je, kako jo izpeljemo in čemu služi.

Rad bi opozoril na nepravilnost, ki jo opazujem, odkar smo v šole uvedli zunanje preverjanje. Ko grem v trgovino in bi rad kupil novo kuhinjsko opremo, avto ali računalnik, moram prej vedeti, koliko denarja imam. Vedeti moram, med katerimi izdelki, tudi glede na njihovo ceno, sploh lahko izbiram. Drugače je ob vpisu v srednjo šolo in na univerzo. Učenci in dijaki morajo oddati prijavo za vpis preden poznajo rezultate preverjanja. Ker rezultatov še nimajo, morajo ugibati (oni, starši, svetovalni delavci...), s čim bodo razpolagali ob vpisu, koliko točk bodo dosegli. Zaporedje dogodkov ni naravno. *Najprej bi morali vedeti, koliko točk so dosegli, potem bi se šele lahko odločali o vpisu.* Tako bi postopek namesto petih mesecev trajal le kaka dva tedna.

S tem, ko od osmošolcev in srednješolcev zahtevamo, da se vpišejo, preden imajo rezultate, *jih postavljamo v negotov položaj*, saj ne vedo, kako se bo leto izteklo. Če bi vrstni red zamenjali, bi poenostavili vpis, učencem pa omogočili jasen postopek in možnost izbire glede na dosežene rezultate. To bi povečalo gotovost in varnost ter zmanjšalo miselnost fatalizma (se bo že kako izšlo). Tak odnos bi bil bolj spoštljiv in korekten do njih. Ko bi z rezultatom svojega dela prišli na šolo, da bi se vpisali, bi bili ponosni, imeli bi občutek, da je delo poplačano. Povečala bi se odgovornost, ker bi *neposredno* doživljali posledice svojega (ne)dela.

Učenci, ki gredo na šolo, kjer je vpis omejen, so za učenje motivirani vse do preverjanja znanja. Kdor pa točk ne potrebuje, ni več motiviran za priprave na eksterno preverjanje. Tako se delo učiteljev v osnovni šoli v tem obdobju razvrednoti.

Če že imamo eksterno preverjanje, naj bo za vse, sicer je bolje, da ga odpravimo. Če točke štejejo za vpis v srednjo šolo, naj bo vpis potem, ko učenci že imajo točke. Ko se dijaki vpisujejo na univerzo, naj poznajo rezultate mature. Nepravilen vrstni red postopka vpisa v srednjo šolo in na univerzo povečuje negotovost in stresnost pri mladih.

Naj še enkrat poudarim, da je dostojanstvo človeka in vrednost osebnosti na povsem drugačnem nivoju, kot je storilnost (uspešnost) na katerem koli področju. *Veselimo se uspeha vsakega na njemu primerni ravni in spoštujemo vsakega učenca kot enkratno osebnost, vredno vse ljubezni.*